

Pertsonarengan oinarritutako arreta-eredua Koaderno praktikoak

8. Pertsona ezagutzea eta haren autodeterminazioa babestea

Babes- eta adostasun-taldea

Proiektuaren egileak:

ENPLEGU ETA GIZARTE
POLITIKETAKO SAILA
DEPARTAMENTO DE EMPLEO
Y POLÍTICAS SOCIALES

MATIA
FUNDAZIOA

Pertsonarengan Oinarritutako Arreta

Koaderno praktikoak

Idazkuntza-taldea

Teresa Martínez, Pura Díaz-Veiga,
Mayte Sancho eta Pilar Rodríguez

Diseinua eta maketazioa

Imago Soluciones de Comunicación

“Pertsonarengan oinarritutako arreta-
eredua” koaderno praktikoen sorta Eusko
Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte
Politiketako Sailaren eta Matia Institutuaren
ekimena da

%100 paper birziklatua eta klororik gabekoa

ZERI BURUZKOA DA DOKUMENTU HAU?

Denok batera. Autonomia erabiltzeko laguntza behar den egoeretan **pertsona bakoitza eta izan nahi duen bizimodua babesteko**. Haren balio eta nahien arabera. Helburuak zehazten lagunduz. Eguneroko bizitzan garrantzitsuak diren “gauza txikiak” ahalbidetuz.

Horixe bilatzen dute babes- eta adostasun-taldeek. **Pertsonok bakarrik ezin dugulako**. Eta adinekoek ere ez. Eta profesionalok gure irizpide bakarrarekin ere ez. Eta familiek ere ez. Denon artean errazagoa da.

Babes- eta adostasun-talde bat zer den eta nola antolatzen den azaltzen du dokumentu honek. Adinekoak eta haien hurbileko pertsonak arreta- eta bizitza-planean inplikatzeko eta plana babesteko metodologia bat da.

Babes- eta
adostasun-taldea

1. Zer da eta zertarako balio du babes- eta adostasun-talde batek?
2. Noiz proposatu behar da babes- eta adostasun-talde bat?
3. Bideratzailea, funtsezko figura.
4. Nola osatzen da babes- eta adostasun-taldea?
5. Taldea osatu ondoren, nola lantzen da?
6. Taldeak ongi funtziona dezan.

Honako hauentzat pentsatuta dago: Zerbitzuetako arduradun eta kudeatzaileentzat, Zentroetako zuzendarientzat, Teknikarientzat eta Zuzeneko arretako profesionalentzat.

1. ZER DA ETA ZERTARAKO BALIO DU BABES- ETA ADOSTASUN-TALDE BATEK?

Adinekoari eguneroko bizitzan **laguntzen dion talde bat da**. Adinekoaren autodeterminazioa babesten du, eta haren arreta- eta bizitza-planaren inguruko adostasunak lortzen ditu.

Talde txikia da; 4-6 lagun, adinekoa barne, kopuru egokia izan daiteke. Bere jarduera aldizkako bileren bidez egiten du. Biler horietan, adinekoaren arreta- eta bizitza-plana lantzen du. Kide guztiek konpromisoa hartu dute adostutako helburuak lortzen eta akordioak gauzatzeko saiatzeko, pertsonak bizitza hobea izan dezan.

BABES ETA ADOSTASUN TALDEKO KIDEAK

Talde iraunkorra osatzen dutenak honako hauek dira:

- Taldeko bideratzailea.
- Erabiltzailea.
- Senide edo lagun bat.
- Profesional esanguratsuak (erreferentziako profesionala eta arreta- eta bizitza-planean garrantzitsua den beste norbait).

Gainera, “gonbidatuak” sar daitezke, bileran azertu beharreko gaiaren arabera:

- Beste profesional batzuk.
- Beste senide edo lagun batzuk.

Babes- eta adostasun-talde bakoitzeko kideek ongi ezagutu behar dute pertsona.

Pertsonak bere arreta- eta bizitza-planean parte hartzeko aukera sustatzen du babes- eta adostasun-taldeak. Pertsonak bere bizitza kontrolatzen jarraitzeko bultzatzen du haren parte-hartzea. Pertsonaren ongizatea bilatzen du.

Babes- eta adostasun-talde batean parte hartzeko konpromisoa hartzen dutenek hori dena lor daitekeelakoan daude.

BABES ETA ADOSTASUN TALDE BATEN ZEREGINAK

- Pertsonari bere arreta- eta bizitza-plana lantzen eta garatzen laguntzea.
- Pertsona prozesuan eta taldeko bileretan parte hartzera eta protagonista izatera animatzea.
- Pertsonari bere gaitasunez jabetzen, horiei eusten eta horiek garatzen laguntzea.
- Pertsonaren bizitza hobetzeko helburuak identifikatzen parte hartzea.
- Pertsonari bere eguneroko kontuen eta bere bizitzaren kontrol handiagoa izaten laguntzea.
- Pertsonaren gizarte-harremanak zabaltzea eta gizarte-arloko parte-hartzea areagotzea.
- Ideiak proposatzea eta adostutako helburuak eta akordioak betetzeko babesak mobilizatzea.

2. NOIZ PROPOSATU BEHAR DA BABES- ETA ADOSTASUN-TALDE BAT?

Babes- eta adostasun-taldeak **borondatezko aukera** izan behar du. Izan ere, pertsona guztiek ez dituzte babes horiek nahi, eta kasu guztietan ere ezin dira eman.

Alternatiba ona izan daiteke **honako kasu hauetan**:

- Pertsonak bere arreta- eta bizitza-planean aktiboago parte hartu nahi duenean eta gainerakoen babesa aintzat hartzen eta onartzen duenean.
- Pertsonak erasan kognitibo handia duenean eta taldeak ordezkatzeko duenean.
- Prozesu horretan sinesten duen talde benetan konprometitu bat dagoenean.

Eta zer gertatzen da diziplinarteko taldearen bilerekin?

Babes- eta adostasun-taldea **arreta- eta bizitza-plana lantzeko era desberdin** bat da. Prozesuaren barruan, erabiltzaileak eta hori babesten duten hurbileko pertsonak hartzen dute parte. Hori da taldearen ekarpenik handiena. Taldeak ongi funtzionatzen badu, agian hain beharrezkoak ez ziren taldeko bilera asko saihestuko ditu.

Edonola ere, babes- eta adostasun-taldeek **ez dituzte taldeko bilera guztiak ordeztzen**. Gai eta une batzuetan, profesionalen bilerak beharrezkoak dira. Gai horien artean, honako hauek aipa daitezke:

- Pertsonaren hasierako balioespen integrala eta jarraipen-ebaluazio espezifiko batzuk.
- Arreta pertsonalizatuko planak, eta babes- eta adostasun-taldea osatu gabe duten pertsonen jarraipena.
- Gai orokorrakoak edo kasu konplexuagoak.

3. BIDERATZAILEA, FUNTSEZKO FIGURA

Babes- eta adostasun-taldeko bideratzailea oso garrantzitsua da. Talde teknikoko profesionalen artean prozesuaren **lidergoa eta ardura bere gain hartzen duena** da.

Enpatia izan behar du pertsonarekin, eta **ongi ezagutu** behar du. Halaber, taldea eta prozesua ongi **bideratzeko trebetasunak** izan behar ditu, eta, horretarako, **prestakuntza espezifiko**a behar da gaitasun horietan. Ez dira edonork garatzeko moduko gaitasunak, are gutxiago era inprobisatuan.

BABES ETA ADOSTASUN TALDE BATEKO BIDERATZAILEAREN ZEREGINAK

- Pertsonari eta proposatutako kideei taldearen eraketa proposatzea eta eraketaren berri ematea.
- Pertsonarekin batera, taldeko kideak hautatzea.
- Kideak prestatzea.
- Bileretarako deialdiak egitea, eta bilerak prestatu eta moderatzea.
- Erabakiak laburtu eta gogoraraztea, eta horien jarraipena egitea.
- Pertsonaren premiei adi egotea erreferentziazko profesionalarekin harreman estuan, babes- eta adostasun-taldea beharrezkoa denean.
- Beste bilera batzuk proposatzea.
- Beharrezkotzat hartzen denean, beste kide batzuk sartzeko aukera iradokitzea.

Adibidea

(“Pertsonarengan oinarritutako arreta gerontologikoa” gidatik hartua)

Inés adinekoen egoitza-zentroko psikologoa da. Plan pertsonalizatuak egiten hasi dira, erabiltzaileen eta nahi duten familien parte-hartze aktiboarekin. Inesek bilerak bideratzen ditu. Biler horietan, babes- eta adostasun-taldeak -erreferentziazko profesionala barne (zuzeneko arretako zaintzailea edo laguntzailea)-, adinekoarekin, familia-inguruneke pertsonekin eta aukeratutako lagunekin batera, esku hartzeko proposamenei buruz hitz egiten du eta proposamen horiek lantzen ditu.

Bilerak prestatu, jarraitu beharreko prozesua bideratu, bilerak moderatu, eta adinekoaren eta babes-taldearen rola argitu, osatu eta sendotzen du. Etengabe dago koordinatuta erreferentziazko profesionalekin.

4. NOLA OSATZEN DA BABES- ETA ADOSTASUN-TALDEA?

Metodologia berri samarra da. Hori dela-eta, **orain arte garatu gabeko trebetasunak ikasi** behar ditugu. Izan ere, “talde berri” batekin egin behar dugu lan, eta talde horretan, profesionalak ez ezik, erabiltzailea, senideak eta lagunak ere badaude.

Horregatik, **prestatu egin behar dugu lehenik eta behin**. Ez dugu bat-batean jardun behar. Esku hartzeko modu hori ikasteko eta gauzatzeko esperientzia batzuekin hasi behar dugu, pixkanaka.

Babes- eta adostasun-talde bat osatzeko faseak honako hauek dira:

4.1. Lehen fasea: bideratzailea aukeratzea eta babes- eta adostasun-taldearen eraketa proposatzea

Lehenik eta behin, bideratzailearen zeregina nor beteko duen erabaki behar da. Hasiera batean, erabiltzailea ongi ezagutzen duen, harekin enpatia duen eta taldea gidatzeko trebetasuna duen profesional bat izango da.

Geroago, erabiltzaileak gaitasuna badu, hari proposatzeko diogu. Pertsonak autonomiarako gaitasuna mugatuta badu, seniderik hurbilenei egin diezaiekegu proposamena.

4.2. Bigarren fasea: kideak hautatzea

Kideak bideratzaileak hautatuko ditu, erabiltzailearekin batera (ahal bada).

Horretarako, gizarte-harremanen oinarritzko mapak erabili ohi dira. Lagungarriak dira hitz egiteko eta pertsonarentzat gaur egun esanguratsuak diren bizitza-eremuak eta pertsonak ikusteko.

Kideak ongi aukeratzeko, honako irizpide hauek erabil ditzakegu:

- Pertsona ongi ezagutzea.
- Pertsonak zer behar edo nahi duen berehalako jakiteko gaitasuna izatea.
- Pertsonaren bizitzan hurbiltasun edo presentzia handia izatea.
- Gaur egun pertsonarentzat garrantzitsuak diren eremuei lotuta egotea.
- Metodoak balio duela eta aplikatu daitezkeela sinestea.

4.3. Hirugarren fasea: taldeari informazioa ematea, eta taldea osatzea

Bideratzaileak, taldea eratu aurretik, bete beharreko zereginen eta taldearen filosofiaren berri eman behar die kideei. Hori funtsezkoa da taldeak ongi funtziona dezan eta bere eginkizunetik urrun ez dadin.

Honako alderdi hauei buruzko informazioa eta prestakuntza eman behar da:

- Taldearen eginkizuna eta zereginak, eta hartu beharreko konpromisoak.
- Pertsonarengan oinarritutako arreta-eredua: zer den eta zer dakarren.
- Arreta- eta bizitza-plana: kontzeptua, prozesuak eta lantzeko tresnak.

- Taldeko bileretan jarraitu beharreko metodoa.

4.4. Laugarren fasea: taldearen eraketa formala

Taldekideek proposamena onartu ondoren, taldea formalki osatu behar da. Babes-taldeekin lan egiten duten taldeek dokumentu bat sinatzea gomendatzen dute. Dokumentu horretan, honako konpromiso hauek jasoko dira:

- Aztertutako gaiari buruzko konfidentzialtasuna gordetzeko konpromisoa.
- Deitutako bileretara joateko konpromisoa.
- Taldearen akordioak betetzen laguntzeko konpromisoa.
- Pertsonaren erabakiak errespetatzeko eta babes-harreman bat izateko konpromisoa.
- Pertsona ez ordeztzeko, eta pertsonak berak bere gauzak eta bere bizitza ahal den heinean kontrolatzeko aukera bultzatzeko konpromisoa.

Adibidea

(“Pertsonarengan oinarritutako arreta gerontologikoa” gidatik hartua)

Hainbat urte dira María eguneko zentrora joaten dela. Maila ertaineko dementzia du, baina, hala ere, bere arreta- eta bizitza-planarekin zerikusia duen guztia aztertzeke egiten diren bileretara joaten da.

Horretarako, bere arretari lotutako erabakietan laguntzeko babes- eta adostasun-talde bat osatu nahi izan zuen. Talde finkoa Mario gerokultore eta erreferentziazko profesionalak, Antonia alabak eta erizaintza-ikasketak egiten ari den Nicolás bilobak osatzen dute. Zenbaitetan, zentroko gizarte-langilea edo beste profesionalen bat ere etortzen da. Oso garbi dute eguneroko bizitzako erabaki sinpleak Mariák hartu behar dituela, eta hark aukeratzen ditu egin nahi dituen jarduerak. Babes-taldeak Mariák oraindik egin ditzakeen gauzez konturatzeko laguntzen dio, etxerako ideiak proposatzen dizkio, Mariák gogoratzen ez duen informazioa ematen dio, eta animatu egiten du etengabe.

Hiru hilean behin biltzen dira. Joan den urtean, apatia handiagoko bolada bat izan zuen Mariák, eta ezohiko bileraren bat egin zuten.

5. TALDEA OSATU ONDOREN, NOLA LANTZEN DA?

Taldea osatu ondoren, **aldizkako bilerak** egiten dira, bideratzaileak erreferentziazko profesionalarekin harremanetan jarri ondoren deituta. Bilera horien maiztasuna pertsona bakoitzaren eta unearen arabera da. Arreta- eta bizitza-plan batek bilera gehiago egitea eragin dezake hasieran. Geroago, berriz, sei hilean behin edo urtebetean behin biltzea nahikoa izan daiteke. Eta oso malgu jokatu behar dugu beti, jakina.

Ondorengo ekintza-gidoiak baliagarriak izan daitezke.

5.1. Lehen arreta- eta bizitza-plana

1. Zentro edo zerbitzuko diziplinarteko taldeak pertsona bakoitzaren inguruan egindako balioespen integrala abiapuntutzat hartzea.
2. Pertsonaren gaitasunak eta gainerakoek harengan estimatzen, aintzat hartzen eta miresten dituzten gauzak agerraraztea eta bateratzea. Gaitasun-profilen fitxak oso baliagarriak izan daitezke.
3. Pertsonarentzat garrantzitsua dena identifikatzea (premiak eta nahiak). Ibilbide-orri pertsonala lagungarria izan daiteke.
4. Pertsonaren egungo bizitzaren eta lortu nahi duenaren (helburuak, nahiak eta abar) arteko desberdintasuna edo urruntasuna ikustea.
5. Helburuak identifikatu eta adostea.
6. Pertsonaren bizitza hobetzeko eta helburu horiek lortzeko beharrezkoak diren neurriak, babesak eta ekintzak adostea.
7. Akordioak lortzea eta hori guztia denen artean egiteko modua antolatzea.
8. Jarraipena egiteko data eta hurrengo bileraren data proposatzea.

5.2. Ondorengo bilerak

1. Akordioak eta kide bakoitzaren konpromisoak aztertzea, eta dena zer moduz atera den ikustea.
2. Erantzun beharreko beste egoeraren bat sortu den ikustea.
3. Helburu batzuk moldatzea eta beste batzuk proposatzea.
4. Pertsonaren bizitza hobetzeko eta helburu horiek lortzeko beharrezkoak diren neurriak, babesak eta ekintzak proposatzea.
5. Hori guztia denen artean egiteko moduaren inguruko akordioak lortzea.
6. Jarraipena egiteko data bat proposatzea.

6. TALDEAK ONGI FUNTZIONA DEZAN

Zentro eta zerbitzu batzuk -desgaitasun intelektualaren eremukoak bereziki- duela zenbait urte hasi ziren metodologia hori erabiltzen. Bertako profesionalak gomendio batzuk egin dizkigute beren esperientzian oinarrituta.

Babes- eta adostasun-talde batek ongi funtzionatzeko gomendioak

- Borondatezko aukera gisa planteatzea.
- Kideek pertsona ongi ezagutzea.
- Taldea behar bezala prestatuta egotea.
- Taldea oso handia ez izatea eta operatiboa izatea.
- Bilera bakoitzean, aztertu beharreko helburu eta gaien arabera eta beharrezkoa den guztietan, beste kide batzuek parte hartu ahal izatea.
- Taldekideek bileretara joateko konpromisoa hartzea.
- Taldekideek, nolnahi ere, bideratzaileak taldeko mobilizatzaile eta dinamizatzaile gisa betetzen duen zeregina onartzea.
- Pertsonak bileretan parte hartzea. Beharrezkoa ez dela pentsatzen badugu ere, pertsona bera egoteak aldatu egiten du taldearen jarduna.
- Taldea diziplinarteko taldeak aldeztu aurretik egindako balioespen integraletik abiatzea.
- Taldeko bideratzaileak erreferentziazko profesionalarekin harreman estua izatea.

“Pertsonengana orientatutako zentro batean urrats bat egiteko bidean ginen. Pertsonak beren arreta- eta bizitza-planean duten parte-hartzea hobetzeko aukera planteatu genuen, eta babes-taldeak sortzea bururatu zitzaigun. Hasieran ezinezkoa zirudien. Pertsonak eta haien familiak gure taldeko bileretan parte hartzea! Zailtasunak baino ez genituen ikusten, beldur ginen guztia gaizki aterako ote zen. Baina Raquelek -terapeuta okupazionalak- eta Rogerrek -laguntzaileak- gainerakoak konbentzitu gintuzten.

Lehenik eta behin, prestatu egin ginen. Desgaitasuna duten pertsonen zentro bat bisitatu genuen, bertan zenbait urte baitzaramatzaten metodologia horrekin. Geroago, kasu batzuekin hasi ginen, pixkanaka.

Esperientzia zoragarria izan da. Adinekoak pozik daude, protagonista sentitzen dira benetan. Izan ere, orain protagonistak dira! Eta zenbait familiak harritu egin gaituzte. Laguntzaileek diotenez, neurri handian errazten die horrek familiekiko harremana. Zenbait gauza nola hobe daitezkeen, babes- eta adostasun-taldearen informazioa bilera guztietara joaten ez diren gainerako taldekideekin nola koordina daitekeen ikusten ari gara orain”.

Concha, egoitza-zentro bateko zuzendaria

GEHIAGO JAKITEKO

- **FUNDACIÓN SAN FRANCISCO DE BORJA (2007). “Planificación centrada en la persona. Experiencia de la Fundación San Francisco de Borja para Personas con Discapacidad Intelectual”.** Madril: FEAPS.

http://www.feaps.org/biblioteca/libros/documentos/planificacion_persona.pdf

- **MARTÍNEZ, T. (2011). “Pertsonarengan oinarritutako arreta gerontologikoa”.** Gasteiz: Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila. Eusko Jaurlaritza.

http://www.gizartelan.ejgv.euskadi.net/r45-contss/es/contenidos/informacion/publicaciones_ss/es_publica/adjuntos/Atencion%20Gerontologica.pdf

- **SIIS. DOKUMENTAZIO ETA IKERKETA ZENTROA. EGUÍA-CAREAGA FUNDAZIOA. (2011). “El plan esencial de vida. Proyecto Vivir Mejor”.** Araba: Arabako Foru Aldundia.

<http://kalitateazainduz.net/pdf/Zainduz02.pdf>

Pertsonarengan oinarritutako arreta-eredua

Koaderno praktikoak

1. Pertsonarengan oinarritutako arreta. Zertan datza arreta-eredu hau?
2. Pertsonarengan oinarritutako arreta. Nola gauzatu?
3. Nola eta non nahi dut ni zaintzea? Pertsonarengan oinarritutako arreta, arreta-eredu berria
4. Profesionalak. Eginkizun berriak eta arreta-taldeak
5. Zentroetako erreferentziako profesionala
6. Laguntza behar duten pertsonentzako bizikidetza-unitateak
7. Pertsona ezagutzea eta haren autodeterminazioa babestea. Arreta eta bizitza plana
8. Pertsona ezagutzea eta haren autodeterminazioa babestea. Babes- eta adostasun-taldea
9. Eguneroko bizitza. Jarduerak egitea
10. Eguneroko bizitza. Gainerakoekiko harremanak
11. Eguneroko bizitza. Zainketa pertsonalak